

N:o 85.

Ank. till Riksd. kansli den 26 april 1904, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af kronolägenheten Kungsängen å Västerås stads område.

(I. A.)

I en den 26 sistlidne mars till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 101) har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att medgifva,

dels att ett å en af f. d. kommissionslandtmätaren G. Bäckman år 1904 upprättad karta öfver den del af den å Västerås stads område belägna kronolägenheten Kungsängen, som staden anhållit få tillösa sig från Kungl. Maj:t och kronan, upptaget område om 14 hektar 97,3 ar måtte från lägenheten afsöndras och till staden Västerås försäljas mot köpeskillning, som skulle på stadens bekostnad bestämmas i den ordning, som i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof är föreskrifven i kungl. förordningen den 14 april 1866, och under villkor i öfrigt:

att köpeskillingen skulle erläggas vid tillträdet och af staden till landtränteriet i länet inbetalas;

att området finge af staden tillträdas en månad efter den dag, då köpeskillingen blifvit på ofvan angifna sätt bestämd; samt

att, om så påfordrades, staden skulle vara pliktig att uppsätta och för framtiden underhålla stängsel i gränsen mellan området och kronans angränsande mark;

dels ock att köpeskillingen för ifrågavarande område måtte, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

I detta ärende har departementschefen till ofvanberörda statsrådsprotokoll anfört följande.

»Sedan Västerås stad af den inom dess område belägna kronolägenheten Kungsängen fått tillösa sig dels på grund af nådigt bref den 2 juni 1882 den del, som benämnes Munkängen, med undantag af därifrån för Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg exproprierad mark, och dels på grund af nådigt bref den 20 maj 1892 ett område af 13 hektar 68,6 ar, samt staden medelst domänstyrelsens kontrakt den 27 oktober 1893 fått sig upplåten under arrende på tjugu år från den 14 mars 1894 mot en årlig afgift af 1,500 kronor ifrågavarande lägenhet med undantag af de till staden, efter hvad förut är nämndt, försålda delar däraf samt ett till skjutbana, jämte väg därtill, upplåtet område om 53 ar och för ofvanberörda järnväg exproprierad mark, hafva, uti en genom magistraten i Västerås med eget yttrande till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västmanlands län öfverlämnad och af denna myndighet med underdånig skrifvelse den 10 november 1903 till Kungl. Maj:t insänd underdånig ansökning, stadsfullmäktige i nämnda stad, med erinran att mellan staden och Kungl. Maj:t och kronan träffats aftal, hvarigenom staden, i samband med upplåtelse af åtskillig mark för Västmanlands regementes kasernetablissemang, för samma ändamål afstått från den staden enligt domänstyrelsens ofvanberöda kontrakt tillkommande arrenderätt i fråga om större delen af det arrenderade området, anhållit att mot lösen få förvärfva sig återstående delen däraf jämte förenämnda till skjutbana med väg därtill upplåtna område med en sammanlagd areal af omkring 8,25 hektar, hvilken mark, med grön färg utmärkt å ett den underdåniga ansökningen bilagdt karteutdrag, vore belägen dels med en areal af omkring 7 hektar mellan det för kasernetablissemanget afsedda område och den af staden inköpta delen af Kungsängen, dels med en areal af omkring 1,25 hektar vid Mälarens strand; och hafva stadsfullmäktige till stöd för denna sin ansökning anfört, att den mark, hvarom nu vore fråga, syntes vara för obetydlig att bibehållas såsom särskild kronodomän samt att, då staden till kasernetablissemanget afstått all staden tillhörig jord öster om den af staden redan inköpta del af Kungs-

ängen och söder om vägen till Stockholm, den mark, som i den underdåniga ansökningen åsyftades, vore nödvändig för stadens framtida utvidgning, strandremsan särskildt för utsträckning af hamnområdet.

I det öfver den underdåniga ansökningen afgifna yttrande af magistraten har denna tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen; och har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sin ofvanberörda skrifvelse hemställt, att, då den i ansökningen omförmälda mark med det däri inbegripna, till skjutbana upplåtna, men numera för sådant ändamål ej använda område, icke syntes böra i anseende till sin ringa ytvidd bibehållas såsom en särskild kronodomän, hvaremot densamma för Västerås stads utveckling ägde en mycket stor betydelse, nådig proposition måtte till Riksdagen aflåtas i det af staden antydda syfte samt, i händelse af Riksdagens samtycke, staden medgifvas rätt att förvärfva ifrågavarande mark på de villkor, som kunde finnas skälige.

Sedermera hafva uti en af Kungl. Maj:ts befallningshafvande med underdånig skrifvelse den 19 sistlidna februari jämte yttrande från magistraten insänd underdånig skrifvelse af den 14 december 1903 stadsfullmäktige, sedan deras uppmärksamhet blifvit fästad därå, att den karta, upprättad år 1854, som legat till grund för den ägobeskrifning, hvarå arealuppgifterna i stadens förut ingifna underdåniga ansökning stödt sig, upptoge mindre strandområde än senare uppgjorda kartor utvisade, i det att strandlinjen till följd af uppslamning blifvit flyttad icke obetydligt längre ut, funnit sig till undvikande af missförstånd böra förklara, att ofvanberörda underdåniga ansökning afsåge, att Kungl. Maj:t täcktes medgifva staden rätt att mot lösen förvärfva all den mark, som låge väster och söder om den linje, som enligt ofvan omförmälda karteutdrag utgjorde gräns mot den till kasernetablissemangt upplåtna mark.

Till den sålunda gjorda framställningen har magistraten i dess yttrande tillstyrkt bifall.

I Kungl. Maj:ts befallningshafvandes sistberörda skrifvelse — därvid fogats, förutom förut nämnda handlingar, en af f. d. kommissionslandtmätaren G. Bäckman, efter honom på ansökan af drätselkammaren i Västerås meddeladt förordnande, år 1904 upprättad karta öfver den del af Kungsängen, som Västerås stad anhållit få tillösa sig från Kungl. Maj:t och kronan, med tillhörande handlingar, utvisande, bland annat, att den å kartan upptagna marken innehölle 8,4925 hektar åker, 5,7080 hektar äng, 0,5440 hektar backar och 0,2285 hektar impediment eller tillsammans 14,9730 hektar samt att omkring 7,30 hektar häraf eller nära hälften öfversvämmades vid högt vattenstånd i Mälaren — har

Kungl. Maj:ts befallningshafvande, med erinran att den areal af omkring 7 hektar, som utgjorde skillnaden mellan den å Bäckmans karta upptagna mark och den, staden enligt den först inkomna underdåniga ansökningen begärde få tillösa sig, bestode af mark, som vid högt vattenstånd i Mälaren öfversvämmades, tillstyrkt nådigt bifall till den underdåniga ansökningen i det skick, hvori densamma nu föreläge.

I följd af nådiga remisser har domänstyrelsen i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande af den 11 innevarande mars och därvid tillika öfverlämnat underdånigt yttrande af domänintendenten i länet, som däri meddelat angående den vid utarrenderingen af Kungsängen undantagna mark för skjutbana med dit ledande väg, att, sedan det visat sig, att med numera använda långskjutande gevär kulbanan beströke utanför varande allmän trafikled å sjön samt att erforderliga säkerhetsåtgärder icke kunde anordnas, stadsfullmäktige den 31 maj 1900 beslutat att för skytteföreningen i Västerås, hvilken förfogade öfver banan, anvisa lämpligt område för en ny skjutbanas anläggning, som därefter af skytteföreningen under åren 1900—1902 verkställts, så att en tidsenlig bana kommit till stånd å plats norr om staden, hvarefter skytteföreningen låtit från den gamla banan borttaga skottvall och andra anordningar, så att den nu vore afrojd och marken upplöjd i likhet med omkringliggande åkrar.

Domänintendenten har vidare anført, att då det ännu odisponerade området af Kungsängen, hvilket endast omfattade 14,9730 hektar, däraf nära hälften vore vattenskadad, syntes honom alltför obetydligt och komma att lämna alltför ringa arrendaafkastning för att bära såsom kronolägenhet bibehållas, domänintendenten med afseende härå och då området icke heller kunde komma till användning för Västmanlands regemente tillstyrkte, att staden måtte tillåtas att efter förutgången uppskattning och värdering tillösa sig ofvanberörda areal.

För egen del har domänstyrelsen, med underdånig erinran i afseende å den mark, som, efter hvad ofvan nämnts, varit använd till skjutbana, att genom nådigt bref till styrelsen den 17 mars 1893 förordnats, att marken, som vid denna tid var af Kungsängens arrendator mot årlig afgift upplåten såsom skjutbana för Västerås stads frivilliga skarpskytteförening jämte lifkompaniet af lifregementets grenadjärkår och Västerås kompani af Västmanlands regemente, skulle vid den då förestående utarrenderingen af Kungsängen från den 14 mars 1894 från arrendet undantagas, vidare anført, att styrelsen med afseende å de skäl, som af stadsfullmäktige i Västerås andragits för den nu gjorda underdåniga framställningen, icke hade något att invända däremot, att den del af Kungsängen, hvarom nu vore fråga, eller det å f. d. kom-

missionslandtmätaren Bäckmans karta upptagna område om 14,9730 hektar till staden upplåtes. Beträffande sättet för bestämmande af den köpeskilling, som i sådant fall borde för marken erläggas, syntes beloppet, i likhet med hvad som föreskrifvits vid föregående upplåtelser till staden af mark från den ifrågavarande lägenheten, böra fastställas i den ordning, nådiga förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgade; och syntes tiden för stadens tillträdande af marken med äganderätt lämpligen kunna sättas till en månad efter den dag, då köpeskillingen blifvit på nyssnämnda sätt bestämd, med skyldighet för staden att samtidigt till länets ränteri inbetala köpeskillingen, hvilken syntes böra, på samma sätt som köpeskillingar för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

Slutligen har domänstyrelsen erinrat, att därest, såsom af styrelsen tillstyrkts, äganderätten till ofvanberörda område af Kungsängen å Västerås stad öfverlätas, det med staden upprättade arrendekontrakt komme att i allo upphöra att gälla. Bland de erbjudanden från stadens sida, som influtit i det mellan chefen för fortifikationen och stadsfullmäktige träffade aftal angående upplåtelse af mark till plats för etablissemang, öfningsfält och skjutbana för Västmanlands regemente, hvilket aftal blifvit af Kungl. Maj:t enligt nådigt beslut den 3 juli 1903 godkänt, inginge nämligen anbud att från och med den 14 mars 1904 till arméförvaltningen på angifna villkor öfverlåta stadens arrenderätt till Kungsängen med undantag af det område, hvarom i detta ärende vore fråga. Med åberopande häraf har styrelsen underdånigst hemställt, att, i händelse det ej skulle finnas lämpligt, att den del af Kungsängen, som afsåges i berörda aftal, öfverlämnades för framtiden åt landtförsvaret till afgiftsfritt nyttjande, Kungl. Maj:t täcktes meddela, huruvida tiden för arrendeupplåtelsen af samma del till arméförvaltningen skulle begränsas till den dag, då arrendekontraktet med staden efter dess lydelse skulle utgå, eller annorlunda bestämmas.»

Utskottet, som emot det framställda förslaget icke haft något att erinra, hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 26 april 1904.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.